

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2026-08-17

Ärendenummer KULT-2026-00760

Handläggare

Clara Hansson

Telefon: 031-368 36 96

E-post: clara.hansson@kultur.goteborg.se

Åsa Nohlström

Telefon 031-368 32 04

E-post: asa.nohlstrom@kultur.goteborg.se

Yttrande över Ett investeringsprogram för kultur (SOU 2026:31)

Förslag till beslut

1. Kulturnämnden tillstyrker Kulturdepartementets förslag i *Ett investeringsprogram för kultur* (SOU: 2026:31) med de synpunkter som framkommer i tjänsteutlåtandet.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kulturnämnden har att ta ställning till yttrande över slutbetänkande av Utredningen om breddad finansiering: Ett investeringsprogram för kultur (SOU 2026:31). I juni 2025 fattade regeringen beslut om att tillsätta en utredning med uppdrag att lämna förslag på hur den icke-offentliga finansieringen av kultur kan öka genom ekonomiska incitament. I maj 2026 överlämnade utredningen sitt slutbetänkande: Ett investeringsprogram för kultur (SOU 2026:31). Utredningen föreslår ett investeringsprogram för kultur som dels innehåller en permanent skattereduktion för gåvor till kultur, dels olika former av offentlig matchning av privata bidrag. Detta menar utredningen kan möta den potential som finns för att öka den privata finansieringen till kulturen. Den 12 juni sände Kulturdepartementet utredningen på remiss till ett antal mottagare däribland Göteborgs Stad. Kommunstyrelsen har i sin tur remitterat utredningen till kulturnämnden för yttrande senast 31 augusti.

Kulturförvaltningen ser positivt på ambitionen att stärka kulturområdets ekonomi. Som ett komplement till den offentliga finansieringen kan en breddad finansiering, genom skattereduktion och offentlig matchning av privata donationer, vara en del av att nå dit. Kulturförvaltningen delar utredningens argumentation om att se medel till kultur som en investering som genererar en mångfald av värden, både sociala, kulturella och ekonomiska. Kulturförvaltningen vill samtidigt betona kulturens intrinsiska och individuella värden, dvs kulturens egenvärde. De ekonomiska satsningarna är därför i första hand betydelsefulla eftersom de möjliggör konstnärlig och kulturell verksamhet,

som i sig har potential att bidra även till andra värden¹. Kulturförvaltningen delar utredningens bedömning att det behövs olika modeller för att stimulera givande som fungerar för olika situationer, kontexter och nivåer. Utredningens förslag medger viss politisk styrning vilket är önskvärt för möjlighet att sträva mot kulturpolitiska mål och som en balans mot privata intressen.

Kulturförvaltningen ser vidare positivt på att offentliga och ideella kulturverksamheter inkluderas i reformförslagen men kan samtidigt konstatera att privat kulturverksamhet till stor del inte gör det. Det finns begränsningar i vilka delar av kulturlivet som kan gynnas av de förslag utredningen presenterar, varför en offentlig grundfinansiering är avgörande för ett rikt och fritt kulturliv.

Kulturförvaltningens sammantagna bedömning är att föreslå till kulturnämnden att tillstyrka betänkandet med förhoppning om att kulturförvaltningens synpunkter beaktas i den fortsatta beredningen av utredningens förslag.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Utredningens förslag till skattereduktion och offentlig matchning av privata gåvor har potential att stärka kulturområdets ekonomi. En miljard per fyra år föreslås som förstärkning utöver den statliga grundfinansieringen av kulturen. Regeringen föreslås inför varje mandatperiod formulera strategiska prioriteringar för vilka områden och investeringar som ska stimuleras genom offentlig-privat samverkan. Utredningen betonar att utredningens förslag ska ses just som ett komplement och effekter kan uppstå förutsatt en stabil grundfinansiering. Samtidigt sker förändringar i statens budget på kulturområdet. Betydande neddragning av statliga anslag till studieförbund och sedan en tid tillbaka begränsade uppräknings bidrag till regional kulturverksamhet har avsevärd påverkan på kulturområdets ekonomi och infrastruktur. Med detta vill kulturförvaltningen påvisa att helheten är avgörande för om utredningens förslag faktiskt kommer innebära att kulturområdets ekonomi stärks.

Kulturnämnden ansvarar för att främja stadens fria kulturliv vari det finns verksamheter och institutioner som omfattas av utredningens reformförslag. För kulturnämndens egen del finns flera verksamheter som kan komma att bli föremål för privata gåvor med offentlig matchning framförallt Göteborgs Stads museer och konsthall² men eventuellt även annan publik verksamhet såsom kulturhus och bibliotek. Det kan innebära förbättrade möjligheter att finansiera mer kostsamma projekt så som om- och nybyggnationer, vilket är välkommet. Dock efterfrågar kulturförvaltningen en grundligare analys om hur offentliga organisationer får använda privata medel³. Utan en sådan analys är möjligheterna begränsade att bedöma vilken reell ekonomisk skillnad som reformerna potentiellt kan innebära för Göteborgs Stad och kulturnämnden. Kulturförvaltningen ser också ett behov av att betänkandet tydliggör samspelet mellan offentlig och privat finansiering. Offentlig grundfinansiering bör skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för verksamheten, medan privat finansiering i högre grad kan bidra till utveckling, förnyelse och särskilda satsningar. Om privata medel används för att finansiera ordinarie

¹ Göteborgs Stads kulturförvaltning. Kulturens värde och sociala effekter. 2:a reviderade och utökade versionen.

² Göteborgs konstmuseum, Göteborgs stadsmuseum, Röhsska museet, Sjöfartsmuseet Akvariet och Göteborgs Konsthall

³ Ett utförligare resonemang om detta finns i förvaltningens bedömning i relation till förslag 7.2.2

drift uppstår en sårbarhet när givandet varierar över tid⁴. Omvänt finns en risk att den konstnärliga utvecklingen och verksamhetens innehåll trängs undan om den offentliga finansieringen i huvudsak binds upp i fasta kostnader. En långsiktigt hållbar finansieringsmodell behöver därför säkerställa balans mellan verksamhetens grundläggande förutsättningar och dess möjligheter till konstnärlig utveckling och förnyelse.

En risk med finansiering genom privata medel är att det inte finns några garantier att näringslivet kan ge en viss summa år ut och år in och därmed en känslighet kopplad till konjunktur, konkurrens och trender. Här blir kulturverksamheter i stort, även offentliga, mer utsatta för och påverkade av fluktuerande trender och faktorer som styr kommersiella intressen och investeringar.

Kulturförvaltningen bedömer att en realisering av utredningens förslag kommer pådriva en omställning av berörda delar av det fria kulturlivet då föreslagna matchningsmodeller i stort bygger på att kulturverksamheter ska driva kampanjer och olika ansökningsförfaranden för att generera privat gåvor och ta del av statlig matchning. Samtidigt som offentliga aktörer själva också behöver ställa om till de nya förutsättningarna kan det bli aktuellt för det offentliga att stödja det fria kulturlivet för att förbättra sina förutsättningar att ta del av privata donationer och statlig matchning. Kulturförvaltningen har i nuläget ingen sådan avsatt resurs vare sig för det fria kulturlivet eller för den egna verksamhetens finansiering.

Bedömning ur ekologisk dimension

Kulturförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på ärendet utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

I utredningen ligger fokus på allmännyttig kultur och publika verksamheter, det vill säga kultur som kommer allmänheten till dels. Ambitionen med föreslagna reformer är att stärka kulturens ekonomi genom privat givande och på så vis bidra till ökad måluppfyllelse av de nationella kulturpolitiska målen. I det finns potential till att sociala värden stärks genom kulturens förmåga att bidra till ökad gemenskap och fungera som socialt kitt genom att skapa rum för möten, upplevelser, skapande och reflektion.

Risker med skattereduktion och matchningssystem för privata gåvor ligger i att förutsättningarna att generera gåvor och offentlig matchning varierar. Som nämnts i den ekonomiska dimensionen kan bli aktuellt för det offentliga att stödja det fria kulturlivet i detta avseende. Utredningen föreslår att matchningsmodellerna ska utvärderas efter att ha prövats i fyra år. En sådan utvärdering bör inte enbart analysera hur mycket privat kapital som mobiliserats, utan även hur reformerna påverkat olika delar av kulturlivet, vilka aktörer som tagit del av systemen och i vilken utsträckning de bidragit till de nationella kulturpolitiska målen. Utvärderingen bör också belysa om det finns strukturella skillnader i vilka aktörer som gynnas respektive missgynnas, så att eventuella oönskade snedvridningar kan identifieras och hanteras.

⁴ Enligt Göteborgs Stads nuvarande regelverk får exempelvis gåvor och donationer utgöra ett mindre komplement till den offentliga grundfinansieringen som i sig inte får göra sig beroende av extern finansiering.

Bilagor som ingår i beslutsunderlaget

Bilaga 1. Ett investeringsprogram för kultur SOU 2026:31.

Expedieras till

Kommunstyrelsen

Beskrivning av ärendet

Kulturnämnden har att ta ställning till yttrande över slutbetänkande av Utredningen om breddad finansiering: *Ett investeringsprogram för kultur* (SOU 2026:31).

I juni 2025 fattade regeringen beslut om att tillsätta en utredning med uppdrag att lämna förslag på hur den icke-offentliga finansieringen av kultur kan öka genom ekonomiska incitament och med syftet att stärka kulturinstitutioners och kulturlivets potential att uppnå de kulturpolitiska målen genom finansieringsmöjligheterna. I maj 2026 överlämnade utredningen sitt slutbetänkande: *Ett investeringsprogram för kultur* (SOU 2026:31). Utredningen föreslår ett investeringsprogram för kultur som dels innehåller en permanent skattereduktion för gåvor till kultur, dels olika former av offentlig matchning av privata bidrag. Detta menar utredningen kan möta den potential som finns för att öka den privata finansieringen till kulturen.

I utredningens genomförande har dialog förts med ett stort antal aktörer. Storstäderna (Göteborg, Malmö och Stockholm) har haft dialog med utredningens huvudsekreterare, Jakob Kihlberg och lämnat inspel till utredningen under processens gång. I beredningen av remissvaret har kulturförvaltningen beaktat ett PM som storstäderna på tjänstemannanivå formulerade som inspel till utredningen.

Den 12 juni 2026 sände Kulturdepartementet utredningen på remiss till ett antal mottagare däribland Göteborgs Stad. Kommunstyrelsen har i sin tur remitterat utredningen till kulturnämnden för yttrande senast 31 augusti 2026. Även Higab AB har fått remissen för kännedom och eventuellt yttrande.

Tidigare statliga reformer och utredningar om kulturfinansiering

Att den privata finansieringen av kultur ska öka är en uttrycklig politisk ambition sedan 2009 (prop. 2009/10:3). Under senare år har regeringen stegvis utvecklat detta arbete genom utredningar om skatteincitament för gåvor, avdragsrätt för sponsring och breddad kulturfinansiering samt genom kartläggningar av den privata kulturfinansieringens förutsättningar. Det nu aktuella betänkandet *Ett investeringsprogram för kultur* (SOU 2026:31) bygger vidare på dessa utredningar och analyser genom att föreslå ett samlat system med skattereduktion för gåvor till kultur och offentlig matchning av privata donationer.

Utredningens förslag

Utredningens uppdrag har bestått i att analysera och lämna förslag på hur regelverket om skattereduktion för gåvor kan utvidgas så att även organisationer som har som ändamål att främja eller bedriva kulturell verksamhet kan godkännas som gåvomottagare. I uppdraget finns även att undersöka möjligheten att införa ett system där det offentliga förstärker monetära gåvor från privata aktörer, så kallat matchningssystem, och föreslå hur utformningen av ett sådant bör se ut. Nedan ger kulturförvaltningen en översikt av utredningens bedömningar och förslag i kronologisk ordning.

7.1 Ta fram ett investeringsprogram för kultur

Utredningens förslag: Regeringen bör ta fram ett samlat investeringsprogram för kultur som dels innefattar en permanent utvidgning av möjligheten till skattereduktion för gåvor till kultur, dels temporära insatser för att förstärka privata gåvor till kulturområdet. I

programmet bör särskilt prioriterade områden för offentlig-privat samverkan under de kommande åren pekas ut och statliga medel avsätts för insatserna.

7.2 Inför en skattereduktion för gåvor till kultur

Utredningens förslag: För att göra det mer attraktivt för både enskilda och företag att ge till kultur föreslår utredningen en utvidgad skattereduktion som även omfattar kulturområdet. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå hur en sådan skattereduktion skulle kunna utformas och hur organisationer som har som ändamål att främja eller bedriva kulturell verksamhet ska kunna godkännas som gåvomottagare. I detta avseende lämnar utredningen flera delförslag och bedömningar. Utredningen bedömer att förslagen som presenteras nedan i 7.2 kan träda i kraft den 1 juli 2027.

7.2.1 Införande av kultur som ändamål för gåvor som kan ge skattereduktion.

Utredningen föreslår att det befintliga regelverket för skattereduktion ska utvidgas så att även gåvor till mottagare som har ändamål att främja kultur eller helt eller delvis bedriver sådan verksamhet kan ge rätt till skattereduktion. Det innebär att kultur, tillsammans med de redan godkända ändamålen social hjälpverksamhet och vetenskaplig forskning, ska inordnas som ett ändamål som kan medföra godkännande som gåvomottagare. Lagtekniskt föreslås att reglerna ska inordnas i befintlig lagstiftning. Förslaget är utformat så att det kan tillämpas för gåvor från både fysiska och juridiska personer. Med kultur avses detsamma som i 7 kap. 4 § IL (inkomstskattelag 1999:1229). Det innebär krav på allmännyttig verksamhet, dvs att verksamheten inte får ha ett vinstsyfte samt att verksamheten ska ligga i linje med svenska samhällets grundläggande värderingar. Vidare lutar sig utredningen mot förarbeten till nu gällande lagstiftning som både direkt och indirekt klargör hur termen kultur ska förstås i sammanhanget. Förslaget i denna del träffar stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund som har som ändamål att främja kultur eller helt eller delvis bedriver sådan verksamhet.

7.2.2 Gåvor till kulturverksamhet som drivs av det offentliga.

Utöver förslaget om en utvidgning av regelverket i avsnitt 7.2.1 föreslår utredningen att även särskilda bestämmelser som innebär att statliga förvaltningsmyndigheter, regioner, kommuner och kommunalförbund samt offentligt ägda aktiebolag som bedriver för allmänheten öppen kulturverksamhet som motsvarar allmännyttig verksamhet ska kunna godkännas som gåvomottagare, vilket enligt nuvarande regelverk inte är möjligt. Detta är ett svar på utredningens uppdrag att lämna förslag på hur regelverket kan utvidgas så att "organisationer" som har som ändamål att främja eller bedriva kulturell verksamhet kan godkännas som gåvomottagare. Utredningens bedömning är att det finns starka skäl att göra det möjligt för enskilda och företag att stötta denna typ av kulturverksamhet genom skattegynnade gåvor med hänsyn till det och till den stora betydelse som dessa verksamheter bedöms ha för hela landets kulturliv liksom allas möjlighet att ta del av kultur. För att en statlig förvaltningsmyndighet, en region, en kommun, ett kommunalförbund eller ett offentligt ägt aktiebolag ska kunna godkännas som gåvomottagare föreslås att fem krav ska vara upp fyllda. Däribland att organisationen bedriver en för allmänheten öppen kulturverksamhet (en publik verksamhet) som motsvarar allmännyttig verksamhet enligt 7 kap. 4 § IL. Vad avser offentligt ägda aktiebolag finns en begränsning avseende vinstutdelning. Vidare krävs att det är sannolikt att organisationen kommer att använda gåvorna på det sätt givarna avsett, samt krav om bokföring och räkenskaper över gåvorna och krav på auktoriserad eller godkänd revisor

eller är föremål för årlig revision. Vidare föreslås att en ansökan ska kunna avslås om det kommer fram någon omständighet som talar emot att godkänna den sökande som gåvomottagare. Utredningens förslag förutsätter ändring i lagen (2019:453) om godkännande av gåvomottagare vid skattereduktion för gåva, där även närmre bestämmelser förs in för att reglera förfarandet.

Utredningens ambition är att täcka in stora delar av kulturen i sina reformförslag, dock finns flera organisationsformer som hamnar utanför förslaget om skattereduktion. Det är kulturverksamheter som bedrivs i aktiebolag, svb-bolag (aktiebolag med begränsad vinstutdelning), ekonomisk förening och enskild firma. Utredningens påtalar att det finns verksamheter inom dessa organisationsformer som kan anses bedriva en allmännyttig kulturverksamhet men bedömer att dessa är relativt få. Skälet till att dessa inte inkluderas är att gränsdragningsproblematiken blir för svårt ur ett beskattningsperspektiv, där det som behöver undvikas är enskilda gynnas på ett otillbörligt sätt.

7.2.3 Beloppsgräns för fysiska personer

Utredningens bedömning är att samma nivå för skattereduktion för gåvor till kultur ska gälla för privatpersoner och företag. Utredningen menar att det krävs en påtaglig höjning om reduktionen ska kunna fungera som incitament för de gåvor som skulle vara önskvärda och som skulle göra verklig skillnad för sektorn. Samtidigt betonas enkelhet och överskådlighet för givarna. Utredningens rekommendation är att det totala gåvobelopp som kan ligga till grund för skattereduktion höjs väsentligt till ett tak på en miljon kronor med 25 procents skattereduktion för både fysiska och juridiska personer.

7.3 Skapa nya incitament genom matchning

Utredningen föreslår ett matchningssystem där det offentliga åtar sig att förstärka enskilda gåvor och donationer enligt en viss proportion för att skapa incitament för ökat givande. Analysen och förslagen bygger till stor del på internationella jämförelser beaktat en svensk kontext. Utredningens bedömning att Sverige skulle tjäna på att både matcha gåvor till särskilt utpekade områden inom ramen för kampanjer och på att inrätta ett system för mer automatisk förstärkning av gåvor till kultur. Vilka specifika kulturområden som ska prioriteras inom dessa olika system menar utredningen kan preciseras i investeringsprogrammet (se 7.1).

Utredningen föreslår tre olika matchningssystem som genomförs och prövas under en inledande mandatperiod inom ramen för investeringsprogrammet: riktade insamlingskampanjer för stora gåvor, matchad gräsrotsfinansiering samt ett semiautomatiskt gåvoförstärkningssystem. Dessa bedömer utredningen är tre framgångsrika strategier för att attrahera nytt kapital till kulturen – både från mindre och från större givare. Systemen innebär olika nivåer av kulturpolitisk styrning där de två första möjliggör en högre grad av styrning.

Matchningsmodellerna menar utredningen bör utvärderas efter den inledande perioden för att se vad som gett störst effekt. När ett nytt investeringsprogram sedan tas fram under påföljande mandatperiod kan insatserna fortsätta eller modifieras utifrån erfarenheterna från det första försöket. Utredningens bedömning att det krävs en väsentlig budget så att förstärkningskvoten inte blir för låg och så att insatser ger effekt. Bedömningen är att totalt cirka en miljard kronor över perioden för de olika insatserna som ryms i det föreslagna investeringsprogrammet skulle vara rimligt. Något mer än hälften av summan föreslås avsättas för matchning inom ramen för riktade insamlingskampanjer; 500

miljoner kronor totalt över fyra år. En större andel till denna modell motiveras med att här avses stora investeringar. Matchning av gräsrotskampanjer och system för mer automatisk matchning avser något mindre gåvor. 100 miljoner kronor i genomsnitt per år menar utredningen bör vara tillräckligt för att i dessa delar åstadkomma en tillräcklig matchning för att det ska ha effekt som incitament.

7.3.1 Förslag Insamlingskampanjer för stora satsningar

Utredningens förslag: I syfte att premiera satsningar av nationell betydelse på kulturområdet bör regeringen ta initiativ till att stödja insamlingskampanjer där gåvor till särskilt utpekade ändamål förstärks.

I Sverige bör, enligt utredningens bedömning, privat kapital i större utsträckning än i dag kunna mobiliseras till kulturen om staten åtar sig att matcha insatserna genom stöd till temporära kampanjer. Utredningen lutar sig mot erfarenheter av ett motsvarande system i Finland. I den föreslagna modellen är fokus på större gåvor som utredningen menar bör hanteras inom ramen för stöd till särskilda insamlingskampanjer inriktade på vissa utpekade prioriterade ändamål och av tydlig nationell betydelse. Utredningen lämnar flera exempel som lanseringen av helt ny kulturverksamhet, större byggnadsprojekt, eller uppbyggnaden av en kulturfond som är samfinansierad av det privata och det offentliga. Utredningen påtalar här möjligheten till kulturpolitisk styrning på ett övergripande plan och att initiativet ligger hos det offentliga genom investeringsprogrammet. Administrativt är förslaget att förstärkning inom ramen för insamlingskampanjer ska hanteras av en myndighet som har system och rutiner för bidragsfördelning. Den ansvariga myndighetens roll begränsas i detta fall till att administrera och verkställa kampanjer inom de ramar som regeringen beslutat.

7.3.2 Matchad gräsrotsfinansiering

Utredningens förslag: För att främja kulturverksamhet i mindre skala och uppmuntra enskildas engagemang, bör offentlig matchning av gräsrotsfinansieringskampanjer prövas. Berörd myndighet bör efter ansökan kunna ställa ut löfte om matchning av insamlade gåvor inom ramen för sådana finansieringskampanjer.

Utredningens bedömning är att den föreslagna modellen kan locka givande till en ny typ av kulturprojekt som nu hamnar utanför befintliga bidrag till kultur samt ett sätt att involvera personer som vanligtvis inte ger pengar till kultur. Här lutar sig utredningen mot framgångsrika exempel i Europa. Utredningen föreslår att en offentlig myndighet ges möjlighet att ställa ut löften om medfinansiering av insamlingskampanjer efter ansökan av den som driver insamlingen. Detta ska då ske enligt en viss på förhand uppgjord proportion (för störst effekt 1:1) och först efter att en viss brytpunkt i insamlingen uppnåtts. Insamlingskampanjerna ska i första hand kunna bedrivas från myndigheten fristående digitala plattformar och att det offentliga enbart utfäster sig att matcha under vissa förutsättningar. När insamlingen inte upp till uppställda kriterier bör till exempel inga pengar utgå. Ändamålet med matchning av gräsrotsinsamlingar bestäms av en ansvarig myndighet som utifrån sitt uppdrag (inom kulturområdet) självständigt kan välja ut prioriterade områden inom vilka utlysningar av stöd görs. Utredningen föreslår att ett system för matchad gräsrotsfinansiering regleras i förordning men att berörd myndighet i övrigt ges frihet att utlysa stödet och utforma förfarandet utifrån sitt uppdrag, allmänna kulturpolitiska mål och identifierade behov.

7.3.3 Ett semiautomatiskt system

Utredningens förslag: Ett system för löpande förstärkning av privata gåvor till kultur bör införas. Inom ramen för denna ordning förstärker staten privata gåvor i spannet 1–10 miljoner kronor genom att till mottagande kulturverksamhet skjuta till motsvarande 25 procent av gåvans värde.

Utöver de kampanjinriktade insatser som beskrivits ovan – för stora respektive små investeringar – menar utredningen att det finns skäl att pröva ett semiautomatiskt system för löpande förstärkning av gåvor till kulturområdet generellt. De två tidigare modellerna har större möjlighet till styrningen genom tydliga politiska prioriteringar. Utredningen bedömer dock att ett semiautomatiskt system kan dra nytta av ett engagemang för kulturen som inte nödvändigtvis fångas upp av den kulturpolitiska styrningen. Därför föreslår utredningen att det avsätts en viss del av matchnings-medlen för ett system av semiautomatisk karaktär, där alla gåvor till kulturverksamhet inom ett visst spann kan få matchning. Utredningen baserar sina bedömningar från erfarenheter i Norge, Storbritannien och Irland. Systemet förslås även ha ett tak för storleken på de gåvor som ska matchas och en broms som reducerar storleken på matchningen om anslaget blir ”översökt”.

Utredningen bedömer att en semiautomatisk ordning för matchning av privata gåvor bör omfatta kulturområdet generellt. Det vill säga att alla kulturverksamheter som uppfyller vissa grundläggande kriterier oavsett associationsform och att ordningen alltså bör regleras oberoende av vem som kan vara mottagare av skattegynnade gåvor. Detta innebär att både stiftelser, ideella föreningar, myndigheter, aktiebolag och ekonomiska föreningar kan vara aktuella som mottagare (ej enskild firma). Ett grundläggande krav menar utredningen dock ska vara att verksamheten har avlönad personal motsvarande minst en årsarbetskraft för att det inte ska bli fråga om gåvor till verksamhet som är för nära knuten till enskilda personer och för att förstärkningen primärt ska komma professionell verksamhet till del. Gåvoförstärkningen omfattar enligt förslaget privata gåvor i spannet 1–10 miljoner kronor från samma givare till samma mottagare under ett års tid. Med detta spann vill utredningen att systemet ska uppmuntra till substantiella gåvor utan att bli budgetmässigt svårhanterligt på grund av allt för stora donationer. Samtidigt måste det bli motiverat för mottagare att ansöka om att få ta del av matchning samt en hanterbar mängd ansökningar för berörd myndighet att administrera. Utgångspunkten är enligt förordningsförslaget att staten ger mottagande kulturverksamhet en förstärkning av gåvan genom att skjuta till motsvarande 25 procent av gåvans eller gåvornas värde. Vidare regleras i förordningen bland annat att det är mottagaren som ansöker om förstärkning.

Flera myndigheter både på det kultur- och näringspolitiska området liksom en allmän förvaltningsmyndighet som Kammarkollegiet nämner utredningen som tänkbara alternativ att administrera matchningssystemet.

Förordnings- och författningsförslag

För att genomföra förslagen lägger utredningen fram ett antal förordnings- och författningsförslag:

- Förslag till ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) där främjande av *kultur* genom gåva läggs till som rätt till skattereduktion.

- Förslag till lag om ändring i lagen (2019:453) om godkännande av gåvomottagare vid skattereduktion för gåva för att inkludera offentliga organisationer i egenskap av att driva kulturverksamhet.
- Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)
- Förslag till förordning om ändring i donationsförordningen (1998:140)
- Förslag till en ny förordning om statsbidrag för att främja privata kulturinvesteringar.

Förvaltningens bedömning

Kulturförvaltningen välkomnar ambitionen att stärka kulturområdets ekonomi. Som ett komplement till den statliga grundfinansieringen kan en breddad finansiering, genom skattereduktion och offentlig matchning av privata donationer, vara en del av att nå dit. Kulturförvaltningen delar utredningens argumentation om att se medel till kultur som en investering som genererar en mångfald av värden, både sociala, kulturella och ekonomiska. Kulturförvaltningen vill samtidigt betona kulturens intrinsiska och individuella värden, dvs kulturens egenvärde. De ekonomiska satsningarna är därför i första hand betydelsefulla eftersom de möjliggör konstnärlig och kulturell verksamhet, som i sig har potential att bidra även till andra värden⁵. Kulturförvaltningen anser därmed att investeringsprogrammets övergripande strategiska målsättningar i första hand bör förankras i de nationella kulturpolitiska målen, som betonar såväl kulturens självständiga värde som dess betydelse för samhällets utveckling. En skattereduktion till gåvor för kultur, att offentliga medel avsätts och att flera olika matchningsmodeller prövas för att stimulera ett givande är av utredningen väl underbyggda förslag och angeläget att utforska. Kulturförvaltningen delar utredningens bedömning att det behövs olika modeller för att stimulera givande som fungerar för olika situationer, kontexter och nivåer. Utredningens förslag medger viss politisk styrning vilket är önskvärt för möjlighet att sträva mot kulturpolitiska mål och som en balans mot privata intressen.

Kulturförvaltningen ser vidare positivt på att offentliga och ideella kulturverksamheter inkluderas i reformförslagen men kan samtidigt konstatera att privat kulturverksamhet till stor del inte gör det. Det finns begränsningar i vilka delar av kulturlivet som kan gynnas av de förslag utredningen presenterar, varför en offentlig grundfinansiering är avgörande för ett rikt och fritt kulturliv. Samtidigt finns mer att önska av analysen kring hur armlängdsprincipen ska värnas i relation mellan privata givare och kulturverksamheter och hur offentliga kulturverksamheter får använda privata medel. Det är också viktigt att förslagen hanteras i relation till det pågående arbetet kring ett förenklat regelverk för sponsring och skattereduktion för gåvor till andra ändamål, så att det inte blir parallella system som inte är fullt samordnade. Följt av ovan resonemang är kulturförvaltningens sammantagna bedömning att föreslå till kulturnämnden att tillstyrka betänkandet med förhoppning om att kulturförvaltningens synpunkter beaktas i den fortsatta beredningen av utredningens förslag.

Nedan redovisas kulturförvaltningens bedömning och synpunkter utifrån utredningens respektive förslag.

⁵ Göteborgs Stads kulturförvaltning. Kulturens värde och sociala effekter. 2:a reviderade och utökade versionen.

7.1 Ta fram ett investeringsprogram för kultur

Utredningens förslag: Regeringen bör ta fram ett samlat investeringsprogram för kultur som dels innefattar en permanent utvidgning av möjligheten till skattereduktion för gåvor till kultur, dels temporära insatser för att förstärka privata gåvor till kulturområdet. I programmet bör särskilt prioriterade områden för offentlig-privat samverkan under de kommande åren pekas ut och statliga medel avsättas för insatserna. Utredningen föreslår att investeringsprogrammets övergripande strategiska målsättningar ska utgå från kulturområdets värde för samhället som helhet och dess utvecklingspotential. Som underlag för dessa målsättningar bedömer utredningen att investeringsprogrammet lämpligen kan utgå från regeringens strategi för företag i kulturella och kreativa branscher (skrivelse 2023/24:111) samt nyare statistik om kultursektorns betydelse för landet.

Kulturförvaltningens bedömning och synpunkter: Kulturförvaltningen konstaterar att investeringsprogrammet innebär ett nytt kulturpolitiskt styrinstrument där regeringen inför varje mandatperiod ges möjlighet att formulera strategiska prioriteringar för vilka områden och investeringar som ska stimuleras genom offentlig-privat samverkan. Kulturförvaltningen ser det som viktigt att prioriteringarna inte blir alltför beroende av skiftande politiska inriktningar mellan mandatperioder. Kulturförvaltningen ser positivt på denna möjlighet att styra mot kulturpolitiska mål för stabila förutsättningar för kulturlivet över tid och möjligheten att skapa en motvikt till enskilda givares intressen eller marknadslogik.

Utredningen pekar ut en avgörande skillnad mellan det föreslagna investeringsprogrammet och den kulturpolitiska basfinansieringen. Det senare menar utredningen är en förutsättning för förslaget. Att en breddad privat finansiering, stödd av offentliga medel, ska utgöra ett komplement till den offentliga grundfinansieringen vill kulturförvaltningen starkt betona. Den offentliga finansieringen skapar förutsättningar att styra mot kulturpolitiska mål, nå hela kulturlivet och säkerställa långsiktighet.

Kulturförvaltningen anser att investeringsprogrammets övergripande strategiska målsättningar i första hand bör förankras i de nationella kulturpolitiska målen, som betonar såväl kulturens självständiga värde som dess betydelse för samhällets utveckling. Regeringens strategi för företag i kulturella och kreativa branscher (skrivelse 2023/24:111) samt statistik om kultursektorns betydelse utgör viktiga kompletterande kunskapsunderlag, men bör inte ensamma ligga till grund för investeringsprogrammets övergripande styrning.

Kulturförvaltningen ser samtidigt att reformerna aktualiserar frågor om styrning och ansvarsfördelning där möjligheten finns för starka privata aktörer att göra insteg i den offentliga och civila sfären. Vid ett genomförande av utredningens förslag är det därför centralt att principen om armlängds avstånd värnas och ges ett tydligt genomslag i utformningen av investeringsprogrammets styrning och administration.

7.2 Inför en skattereduktion för gåvor till kultur

Utredningens förslag: För att göra det mer attraktivt för både enskilda och företag att ge till kultur föreslår utredningen en utvidgad skattereduktion som även omfattar kulturområdet. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå hur en sådan skattereduktion skulle kunna utformas och hur organisationer som har som ändamål att främja eller bedriva kulturell verksamhet ska kunna godkännas som gåvomottagare. I detta avseende lämnar utredningen flera delförslag och bedömningar:

- 7.2.1 Införande av kultur som ändamål för gåvor som kan ge skattereduktion.
- 7.2.2 Gåvor till kulturverksamhet som drivs av det offentliga.
- 7.2.3 Beloppsgräns för skattereduktion för fysiska och juridiska personer

Utredningen bedömer att förslagen kan träda i kraft den 1 juli 2027.

Kulturförvaltningens bedömning och synpunkter: Kulturförvaltningen välkomnar utredningens förslag att öka incitamenten och möjligheterna till privat givande till ändamålet kultur. En skattereduktion samt en höjd beloppsgräns för gåvor till kulturverksamheter är väl motiverade givet utredningens uppdrag. I den svenska kontexten där den privata finansieringen domineras av hushållens egna kulturutgifter är detta ett angeläget spår att utforska.

Det är tydligt att utredningens ambitioner är att reformerna ska inkludera stora delar av kulturlivet. Kulturverksamhet inom civilsamhället utgör en betydande del. Ett särskilt reformförslag läggs fram för att offentliga kulturverksamheter ska omfattas. Detta ser kulturförvaltningen är avgörande då stora delar av landets kulturinstitutioner är offentligt ägda/styrda inte minst i Göteborg. I utredningens förslag på krav för att offentliga verksamheter ska kunna bli gåvomottagare finns bland andra sannolikhet för att organisationen kommer använda gåvan på det sätt givarna avsett. Här vill kulturförvaltningen lyfta fram att det finns regleringar för hur offentliga organisationer får använda privata medel. Enligt Göteborgs Stads nuvarande regelverk får exempelvis gåvor och donationer utgöra ett mindre komplement till den offentliga grundfinansieringen som i sig inte får göra sig beroende av extern finansiering⁶. Utredningens förslag aktualiserar därmed frågor som behöver analyseras vidare, bland annat i relation till den grundläggande kommunala finansieringsprincipen där offentlig verksamhet ska bekostas av offentliga medel, kommunallagens krav på objektivitet och likabehandling samt utredningens förslag i relation till regelverk för sponsring och offentlig upphandling. Kulturförvaltningen bedömer därför att konsekvenserna av detta tilläggsförslag behöver belysas ytterligare vid ett eventuellt genomförande för att tydliggöra användningsområdena för de mottagande offentliga organisationerna.

Samtidigt som det är positivt att civilsamhälle och offentliga kulturorganisationer innefattas av utredningens förslag om skattereduktion kan kulturförvaltningen konstatera att associationsformer som ingår i den privata sfären inte gör det. I det fria kulturlivet är organisationsformer som enskild firma och ekonomisk förening inte ovanliga. Aktiebolag är mer sällsynta men kan samtidigt utgöra viktiga aktörer i den kulturella infrastrukturen. Enskilda konstnärer och kulturaktörer blir inte sällan företagare för att det är det enda sättet att få en inkomst och inte på grund av en entreprenöriell drivkraft. Samtidigt är det obetalda arbetet (som ska skiljas från ideellt arbete) ett strukturellt problem bland konstnärer och kulturaktörer i Sverige. Många utför omfattande oavlönat arbete i form av administration, research och produktion. Denna del av kulturlivet är alltså i behov av stärkt finansiering men utredningens bedömning är att gränsdragningsproblematiken blir för svårt ur ett beskattningsperspektiv för att inkludera organisationsformer i den privata sfären. På sikt kan ett lyckat genomförande av reformerna bidra till att mer resurser tillförs den kulturella infrastrukturen, vilket även kan komma konstnärlig och kulturell verksamhet organiserad inom den privata sfären till del. Kulturförvaltningen ser dock en risk att reformernas direkta ekonomiska effekter i huvudsak kommer offentliga

⁶ Göteborgs Stads riktlinje för mottagande av donationer som utgör gåva.

kulturinstitutioner, större ideella organisationer och andra etablerade kulturverksamheter till del, medan stora delar av det fria professionella kulturlivet främst kan förväntas gynnas indirekt. Hur dessa indirekta effekter förväntas uppstå och komma fria konstnärer och kulturaktörer till del analyseras dock inte närmare i utredningen.

Förvaltningen noterar också att den föreslagna semiautomatiska modellen för matchning med statliga medel öppnar upp för fler associationsformer, undantaget enskild firma, oberoende av vem som kan vara mottagare av skattegynnade gåvor, vilket ur detta hänseende är positivt. Dock vill kulturförvaltningen återigen betona behovet av en långsiktig och stabil offentlig finansiering som har förutsättning att stötta även denna del av kulturlivet.

7.3 Skapa nya incitament genom matchning

Utredningen föreslår ett matchningssystem där det offentliga åtar sig att förstärka enskilda gåvor och donationer enligt en viss proportion för att skapa incitament för ökat givande. Vilka specifika kulturområden som ska prioriteras inom dessa olika system menar utredningen kan preciseras i det investeringsprogram för kultur som utredningen föreslår (se 7.1). Bedömningen är att totalt cirka en miljard kronor över en fyraårs-period skulle vara rimligt.

Utredningen föreslår tre olika matchningssystem som utredningen menar bör prövas inom ramen för investeringsprogrammet: riktade insamlingskampanjer för stora gåvor, matchad gräsrotsfinansiering samt ett semiautomatiskt gåvoförstärkningssystem.

Kulturförvaltningens bedömning och synpunkter: Generellt kan sägas att fördelar med ett matchningssystem är att det kan utlösa givande som annars inte skett, att det blir mer styrbart än enbart ett skatteincitament samt att det kan förstärka kulturområdets förutsättningar att bedriva insamlingsarbete. Nackdelar med ett matchningssystem kan vara risk för att systemets ekonomiska omfattning inte motsvarar behovet samt att resurser koncentreras till verksamheter där insamlingskampanjer fungerar väl, vilket kan leda till oönskade snedvridningar i finansieringen. Att det kommer mer pengar in i den kulturella infrastrukturen är välkommet och kulturförvaltningen delar utredningens bedömning att det behövs ett substantiellt tillskott i matchningen för att ge reformerna effekt.

Beaktat utredningens uppdrag ser kulturförvaltningen positivt på att flera matchningsmodeller föreslås för att möjliggöra en variation av givare, gåvor och mottagare och syften. Kulturförvaltningen delar utredningens bedömning att det behövs olika modeller för att stimulera givande som fungerar för olika situationer, kontexter och nivåer och att olika konstområden och kulturverksamheter har olika förutsättningar att attrahera privata gåvor. Detta understryker vikten av att den offentliga kulturpolitiken även fortsättningsvis utjämnar sådana skillnader så att finansieringsmöjligheterna inte ensamma blir styrande för kulturlivets utveckling. Förslagen möjliggör just att flera modeller prövas parallellt för att sedan utvärderas och kan justeras och ersättas. Som utredningen påvisar innebär de två inledande modellerna (större insamlingskampanjer samt matchad gräsrotsfinansiering) en högre grad av kulturpolitisk styrning. Kulturförvaltningen ser positivt på möjligheten till en offentlig styrning mot kulturpolitiska mål. Den offentliga styrningen kan också utgöra en balans mot privata finansierares intressen. Vilket förvaltningen påtalat tidigare är armlängdsprincipen central i sammanhanget. Kulturförvaltningen noterar att den tredje modellen (semiautomatisk matchning) öppnar upp för fler associationsformer, undantaget

enskild firma, att ansöka om statlig matchning vilket är välkommet beaktat hur kulturlivet är organiserat.

Föreslagna matchningsmodeller bygger i stort på att kulturverksamheter ska driva kampanjer och olika ansökningsförfaranden för att ta del av statlig matchning. Detta innebär ett behov av omställning och kräver både nya arbetssätt och ny kompetens. Det kan bland annat handla om att utveckla kunskap om fundraising och donationshantering, förstå olika aktörers drivkrafter, arbetssätt och förväntningar samt möta givares behov av insyn och återkoppling. Tiden som krävs för att söka extern finansiering ska inte underskattas. Det tar resurser i anspråk oavsett om ansökningarna beviljas eller inte. En farhåga är därför att systemet i första hand gynnar kulturverksamheter med etablerad kapacitet att arbeta strategiskt med insamling, givarkontakter och ansökningsförfaranden. Det kan bli aktuellt för det offentliga att bygga upp kompetens- och stödstrukturer för att säkerställa att även mindre aktörer och fria professionella kulturutövare har reella möjligheter att ta del av de nya finansieringsformerna och för att reformerna ska få avsedd effekt. Samtidigt som offentliga kulturverksamheter har bättre förutsättningar att ställa om till nya arbetssätt behövs även här stärkt kompetens och resurser för omställningen och för att fortsatt bedriva arbetet. Kulturförvaltningen har i nuläget ingen sådan resurs vare sig för det fria kulturlivet eller för den egna verksamhetens finansiering.

Anna Rosengren

Förvaltningsdirektör

Ida Svanberg

Avdelningschef Kultur och samhällsutveckling